

16.6.2017

Työ- ja elinkeinoministeriö

Viite: Työ- ja elinkeinoministeriön lausuntopyyntö 5.5.2017, TEM/949/03.01.01/2017

Lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi julkisista rekrytointi- ja osaamispalveluista, alueiden kehittämisen ja kasvupalveluiden rahoittamisesta ja yksityisistä rekrytointipalveluista sekä eräiden niihin liittyvien lakien muuttamisesta sekä hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi kotoutumisen edistämisestä

Työ- ja elinkeinoministeriö on pyytänyt valtiovarainministeriöltä lausuntoa koskien yllä mainittua ehdotusta hallituksen esitykseksi eduskunnalle.

Ensimmäisessä esitysluonnoksessa ehdotetaan säädettäväksi kolme uutta lakia:

- Laki julkisista rekrytointi- ja osaamispalveluista
- Laki alueiden kehittämisen ja kasvupalveluiden rahoittamisesta
- Laki yksityisistä rekrytointipalveluista.

Ehdotetut lait korvaisivat seuraavat voimassa olevat lait, jotka kumottaisiin:

- Laki julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta
- Laki työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta
- Laki alueiden kehittämisen ja rakennerahastohankkeiden rahoittamisesta
- Laki valtionavustuksesta yritystoiminnan kehittämiseksi
- Laki sosiaalisista yrityksistä.

Lisäksi muutettaisiin työttömyysturvalakia ja eräitä muita lakeja erityisesti työttömyysturvan seuraamusjärjestelmän osalta. TE-toimistoille nykyisin kuuluvat työttömyysturva- ja vuorotte-luvapaajärjestelmien toimeenpanoon liittyvät tehtävät siirrettäisiin työttömyyskassojen, Kansaneläkelaitoksen ja maakuntien hoidettavaksi.

Toinen esitysluonnos koskee lakia kotoutumisen edistämisestä. Esityksessä on tarkoitus säätää kotoutumisen edistämisestä selkeästi ja johdonmukaisesti ottaen huomioon maakun-ta- ja sote-uudistuksen sekä aluekehitys- ja kasvupalvelu-uudistuksen edellyttämät muutostarpeet. Kansainvälistä suojelua saaneiden kuntaan ohjaamista koskevat pykälät on toimitet-tu muuta lausuntopyyntöä myöhemmin.

Valtiovarainministeriö lausuu oman toimialansa osalta seuraavaa.

1. Laki julkisista rekrytointi- ja osaamispalveluista

Ehdotetun julkisia rekrytointi- ja osaamispalveluja koskevan lain keskeisenä sisältönä olisi työnhakijan palveluprosessin määrittely sekä niiden rekrytointi- ja osaamispalveluiden määrittely, joita jokaisessa maakunnassa olisi oltava tarjolla. Rekrytointipalveluna maakunnan tu-

lisi välittää tietoa osaavan työvoiman saatavuudesta ja työtilaisuuksista, antaa rekrytointiin ja työnhakuun liittyvää neuvontaa sekä yhteen sovittaa työtilaisuuksia ja työnhakijoita. Osaamispalveluna maakunnassa tulisi olla tarjolla ammatinvalinta- ja uraohjausta sekä kasvupalvelukoulutusta. Maakunta voisi lisäksi järjestää muita rekrytointia ja työnhakua tukevia sekä osaamista kehittäviä palveluja. Muista palveluista määriteltäisiin tarkemmin ainoastaan työkokeilu. Muutoin palveluiden sisältöä ei määriteltäisi.

Valtiovarainministeriö katsoo, että julkishallinnon uudistamisessa tulee edetä siten, että maakuntien tehtävät voidaan järjestää mahdollisimman kustannustehokkaasti ja rationaalisesti. Tehtävien siirtymisen valtiolta maakuntien vastuulle ei tule muuttaa näihin tehtäviin nykyisin kohdennettavan rahoituksen määräytymisperustetta siten, että muodostuisi uusia subjektiivisia oikeuksia tai sellaisia rahoituksen määräytymisen automaatioita, joihin valtio ei voisi budjettipäätöksin vaikuttaa.

Lausunnolla olevat esitysluonnokset ovat jatkumoa aiemmin lausunnolla olleelle kasvupalvelulakikokonaisuudelle. Valtiovarainministeriö kiinnitti kasvupalvelulaista antamassaan lausunnossa huomiota siihen, että maakunnille jätettäisiin lakiluonnoksen perusteella hyvin paljon harkintavaltaa sen suhteen, miten se järjestää kasvupalvelut ja miten se maksaa kasvupalvelujen tuottamisesta toimijoille. Sama koskee nyt lausunnolla olevissa lakiluonnoksissa maakuntien tarjoamia rekrytointi- ja osaamispalveluja, joiden järjestämisessä maakunnilla olisi suuria vapauksia. Yksityiskohdilla on kuitenkin hyvin paljon vaikutusta järjestelmän toimivuuteen ja sitä kautta maakunnan työllisyyteen ja edelleen valtion ja sosiaaliturvarahastojen maksettavaksi koituihin työttömyysturvamenoihin. Uudessa toimintamallissa yksityiset elinkeinonharjoittajatkin tekisivät päätöksiä julkisten varojen käytöstä, ja niiden toimivuus riippuu täysin kannustimista ja maakuntien toimijoiden kanssa tekemistä sopimuksista. Suuri toimintavapaus asettaa korkeat vaatimukset maakuntien osaamiselle sopimusten laadinnassa palveluntuottajien kanssa.

Aktiivista työnhakua koskevat säännökset korvaisivat nykyisin työllistymissuunnitelmiin liittyvät työnhakijan veloitteet. Lisäksi työnhakijan palvelutarve arvioitaisiin 3 kuukauden välein, mikä korvaisi nykyiset veloitteet työnhakijan haastatteluista ja työllistymissuunnitelman tarkistamisesta. Omatoimisen aktiivisen työnhaun edellyttäminen on kannatettavaa.

Pykälässä 8 säädetään palvelutarpeen arvioinnista. Siinä todetaan, että työ- ja elinkeinoviranomainen järjestää tätä varten ensimmäisen haastattelun kahden viikon kuluessa työnhaun alkamisesta ja varaa työnhakijalle tilaisuuden haastatteluihin määräajoin. Epäselväksi jää, tekeekö palvelutarpeen arvioinnin, joka siis korvaa nykyään käytössä olevan työllistymissuunnitelman, maakunnan viranomainen vai palveluntuottaja. Mikäli palvelutarpeen arvioi yksityinen yritys tms. palveluntuottajana, tulee estää tilanteet, joissa yritys ohjaa voitontavoittelutarkoituksessa asiakkaita omiin palveluihinsa asiakkaan työllistymiselle epätarkoituksenmukaisella tavalla.

Lisäksi esitetään harkittavaksi, tulisiko 8. pykälän 3. momentin ensimmäinen lause muuttaa muotoon: ”Palvelutarvearvion perusteella työnhakijan kanssa sovitaan *tarvittavista* rekrytointi- ja osaamispalveluista ...” Nykyinen muotoilu ”hänen tarpeensa mukaisista” viittaa työnhakijan henkilökohtaisiin tarpeisiin, kun koulutus- ym. tarjonnan kohdentamisen lähtökohdana tulee olla viranomaisen harkinta siitä, miten rajalliset resurssit ovat tehokkaimmassa käytössä.

Pykälässä 9 esiintyy vastaavanlaista epätarkkuutta siitä miten palvelutarpeen arviointi, tiedonvaihto ja vastuu monialaisen palvelun järjestämisestä toteutetaan tilanteissa, jossa vaikeassa työmarkkina-asemassa olevien työnhakijoiden palvelu toteutetaan esimerkiksi yksityisen elinkeinonharjoittajan toimesta.

Yleisperusteluissa sivulla 81 todetaan liittyen työttömyysturvan toimeenpanotehtävien siirtoon KELAlle ja työttömyyskassoille, että siitä aiheutuisi vuonna 2017 arviolta 3 milj. euron kustannukset ja jatkossakin kustannuksia, jotka olisi tarkoitus korvata valtion varoista. Valtiovarainministeriö huomauttaa, että näihin kustannuksiin ei ole varauduttu

vuoden 2017 talousarviossa eikä eduskunnalle 28.4. annetussa julkisen talouden suunnitelmassa 2018-2021.

Valtiovarainministeriö toteaa, että esityksen jatkovalmistelun yhteydessä tulisi käsitellä, miten KEHA-keskuksen nykyisin hoitamat tukien ja avustusten maksatukseen liittyvät tehtävät hoidetaan maakuntien toimesta uudistuksesta johtuen.

2. Laki alueiden kehittämisen ja kasvupalveluiden rahoittamisesta

Alueiden kehittämisen ja kasvupalveluiden rahoittamisesta annettavalla lailla on tarkoitus siirtää maakunnan liittojen sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten rahoitustehtäviä perustettaville maakunnille ja Uudenmaan kuntayhtymälle. Lisäksi laissa olisi tarkoitus säätää eräistä ministeriöiden myöntämistä tuista. Laki koskisi sekä kansallista varoista että Euroopan unionin varoista myönnettäviä tukia. Tukimuodot pysyisivät pitkälti nykyisen kaltaisina ja suurin muutos koskisivat tukea myöntäviä tahoja, joita olisivat yleensä maakunnat.

Lausuntopyyntöön mukaan palkkatukea koskeviin säännöksiin on tehty vain välttämättömät tekniset muutokset ja palkkatukea koskeviin säännöksiin on tarkoitus arvioida kokonaisuudessaan erikseen. 16 §:n mukaan ”palkkatuen myöntäminen edellyttää, että maakunta tai Uudenmaan kuntayhtymä arvioi työttömän työnhakijan työttömyyden johtuvan ammatillisen osaamisen puutteista ja palkkatuetun työn parantavan hänen ammatillista osaamistaan ja mahdollisuuksiaan työllistyä avoimille työmarkkinoille.” Vuosina 2017-2018 palkkatukeen käytetään määräaikaisena kokeiluna työttömyysturvan määrärahoja. Kokeilu ei olisi voimassa olevan lainsäädännön mukaan enää voimassa näiden tehtävien siirtyessä maakunnille vuonna 2019. Jos kokeilua jatkettaisiin tai toimintatapa vakinaistettaisiin, olisi maakuntien päättävältä palkkatuen myöntämisessä ongelmallinen. Maakunnille ja Uudenmaan kuntayhtymälle ei välttämättä syntyisi kustannuksia palkkatuen myöntämisen merkittävästä lisäämisestä. Siitä seuraava etuusmenojen kasvu puolestaan kohdistuisi valtion ja sosiaaliturvarahastojen menoihin. Asiassa ei ole kuitenkaan ongelmaa niin kauan, kuin palkkatuki maksetaan maakunnan yleiskatteellisesta rahoituksesta. Määräaikaisena kokeiluna käytössä olevan mallin arvioinnissa on syytä huolellisesti pohtia maakuntauudistuksen vaikutus palkkatuen käyttöön ennen nykyisen vakinaistamista, mukaan lukien maakuntien mahdollisuus käyttää palkkatukea omaan toimintaansa.

Uudenmaan kuntayhtymän osalta valtiovarainministeriö viittaa alueiden kehittämisen ja kasvupalvelujen lakiluonnoksesta antamaansa lausuntoon.

Hallituksen esityksen sivulla 78 puhutaan maakuntien valtiosuudesta ja maakuntien valtiosuusmomentista, kun pitäisi puhua valtion rahoituksesta maakunnille ja momentista Maakuntien rahoitus (28.90.35).

44 §:n 2 momentti

Välittävien toimielinten tehtäviä koskevan lakiehdotuksen 44 §:n 2 momentin mukaan:

”Välittävä toimielin vastaa saamansa valtuuden osan seurannasta ja toimittaa tiedot valtuusseurannasta kokonaisvastuussa olevalle työ- ja elinkeinoministeriölle. Maakunnan toimivat tilintekijöinä valtion talousarviosta annetun asetuksen (1243/1992) 27 §:n 3 momentissa säädetyin perustein.”

Välittäviä toimielimiä olisivat ohjelmakauden 2014–2020 loppuun asti valtion nykyiset kirjantapitoyksiköt (STM, Tekes ja TEM) sekä vuodesta 2019 alkaen maakunnat (ELY-keskukset ja maakuntaliitot lakkaavat ja niiden rakennerahastotehtävät siirtyvät maakunnille). Valtuuden käyttöä voisi siten olla niin valtion budjettitalouteen kuuluvan viranomaisen tekemä tukipäätös kuin valtion budjettitalouteen kuulumattoman maakunnan tekemä tukipäätös.

Valtiovarainministeriön näkemyksen mukaan perustuslain 85.3 §:n ja talousarviolain 10 §:n valtuussäännökset tarkoittavat valtio-oikeushenkilön itsensä tekemää sopimusta tai si-

toumusta. Tätä perustavaa laatua olevaa valtuuskäytännön tulkintaa ei ole perusteltu muuttaa sektorikohtaisella erityislainsäädännöllä yleisistä valtuusopeista poikkeavaksi. Rakennerahastotoiminnassa valtuuden käyttönä on siten tarkoituksenmukaista pitää välittävänä toimielimenä toimivan valtion viranomaisen tukipäätöstä ja toisaalta valtion viranomaisen maakunnalle osoittamaa päätöstä mahdollisuudesta rahoittaa rakennerahastohankkeita.

Valtiovarainministeriön mukaan säännösehdotuksessa esitetty tilintekijäkonstruktio ei ole tilanteessa mahdollinen. Tilintekijän käyttömahdollisuus koskee vain kirjanpitoyksikkönä toimivan valtion viraston tai laitoksen omia tehtäviä, ei toiselle viranomaiselle laissa säädettyyn tehtävään liittyvien tulojen perimisestä tai maksamisesta.

Lausuntopyyntöissä muutosesitystä on perusteltu mm. sillä, että hankkeiden päättymisen jälkeen purkautuneet sidonnat voidaan ottaa uudelleen käyttöön lisätalousarvion ja uudelleenbudjetointimenettelyn kautta kaikkien välittävien toimielinten osalta. Valtiovarainministeriö toteaa, että valtiovarainministeriön tulkintaa noudatettaessa uudelleenbudjetointia ei tarvita, vaan maakunnalle osoitettu oikeus hankkeiden rahoittamiseen on suoraan voimassa valtion viranomaisen päätöksessä mainitun ajan (mikä ei kuitenkaan rajoita valtion mahdollisuutta muuttaa päätöstä varojen tarkoituksenmukaiseksi uudelleenkohdentamiseksi siltä osin kuin maakunta ei ole tehnyt maakuntaa oikeudellisesti sitovia tukipäätöksiä).

Edellä mainituin perusteluin valtiovarainministeriö katsoo, että lakiehdotuksen 44 §:n 2 momentti tulee poistaa lakiehdotuksesta.

48 §:n 3 momentti

Määrärahoja ja niiden jakoa koskevan lakiehdotuksen 48 §:n 3 momentin mukaan:

”Välittävillä toimielimillä annetaan vuosittain kirjausoikeus arviomäärärahan käyttöön. Maakunnat toimivat tilintekijöinä valtion talousarviosta annetun asetuksen (1243/1992) 27 §:n 3 momentissa säädetyin perustein. Arviomäärärahan käyttö maakunnissa tapahtuu automatisoituna maksun välitystoimintona EURA-2014-tietojärjestelmästä valtion maksuliikenteen kautta.”

Työ- ja elinkeinoministeriön esityksen mukaan maakunnat toimisivat työ- ja elinkeinoministeriön tilintekijöinä hyväksymällä maksatuspäätökset EURA-tietojärjestelmässä. Maksatustiedot siirtyisivät EURA-tietojärjestelmästä valtion taloushallinnon tietojärjestelmiin niin, että maksut menisivät suoraan työ- ja elinkeinoministeriön pankkitililtä ja tapahtumat kirjautuisivat työ- ja elinkeinoministeriön kirjanpitoon. Maakunnat eivät siten maksaisi tukia hankkeiden toteuttajille omilta pankkitileiltään eikä maakuntien kirjanpitoon kirjattaisi tuen myöntämiseen ja maksamiseen liittyviä kirjanpitotapahtumia eikä näitä tietoja olisi myöskään maakunnan tilinpäätöksessä (tämä tieto perustuu TEM:n edustajien tapaamisessa 30.5.2017 tekemiin tarkennuksiin prosessista).

Valtiovarainministeriön näkemyksen mukaan työ- ja elinkeinoministeriön ehdotus maksuliiketosessista on vastoin kirjanpitolakia (maakunnat) sekä talousarviolakia ja -asetusta (TEM valtion kirjanpitoyksikkönä). Maakunnat tulevat noudattamaan kirjanpidossaan soveltuvin osin kirjanpitolakia. Kirjanpitolain (2 luku 1 §) mukaan kirjanpitovelvollisen on merkittävä kirjanpitoonsa menot, tulot, rahoitustapahtumat sekä niiden oikaisu- ja siirtoerät. Rakennerahastotoiminnassa välittävän toimijan on kirjattava omat tapahtumansa omaan kirjanpitoonsa eikä valtion kirjanpitoon. Valtion kirjanpitoon puolestaan tulevat vain valtion oman toiminnan kirjanpitotapahtumat. Maakuntien ja valtion omilla kirjanpidoilla toteutetaan kirjanpidon yleistä perustehtävää eli erilläänpitotehtävää.

Toinen perustavaa laatua oleva ongelma lakiehdotuksessa on se, että työ- ja elinkeinoministeriön tililtä maksuun menevät menot hyväksyttäisiin pelkästään maakunnassa eikä ollenkaan työ- ja elinkeinoministeriössä. Talousarvioasetuksen 38 §:n mukaan meno on ennen maksamista virastossa asiataarkastettava ja hyväksyttävä (kahden henkilön käsittely). Valtionhallinnon sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan kahta keskeisintä menojen maksamiseen

liittyvää kontrollipistettä ei ole tarkoituksenmukaista siirtää toteutettavaksi valtionhallinnon ulkopuolella oleville henkilöille.

Työ- ja elinkeinoministeriö on perustellut esitystään erityisesti tuottavuuden ja riskienhallinnan näkökulmasta. Valtiovarainministeriön näkemyksen mukaan tuottavuustavoitteet ovat saavutettavissa maakunnille joka tapauksessa rakennettavien kirjanpito- ja maksuliikejärjestelmien avulla. Nykyisin ELY-keskuksilla käytössä oleva EURA-tietojärjestelmän kirjanpitoliihtymä on valmiina ja se on tarvittaessa suoraan hyödynnettävissä maakuntien kirjanpitoliihtymäksi, jolloin maakuntien toimintamalli tarvittaessa saadaan maksuliikkeen osalta vastamaan ELY-keskusten nykyistä toimintamallia. Riskienhallinnan osalta työ- ja elinkeinoministeriö korostaa vaaraa, että maakunnille joudutaan etupainotteisesti siirtämään arviomäärärahaa. Valtiovarainministeriön näkemyksen mukaan maksatukset valtiolta maakunnille eivät ole suoraan kytköksissä valtuuden käyttöön, vaan maksatukset voidaan toteuttaa tarvittaessa pienemmissä erissä EURA-tietojärjestelmään tulleiden maksatushakemusten pohjalta, jolloin esitetty riski ei toteudu.

Edellä mainituin perusteluin valtiovarainministeriö katsoo, että lakiehdotuksen 48 §:n 3 momentti tulee poistaa lakiehdotuksesta.

3. Työttömyysturvalaki

Työttömyysturvalakia ehdotetaan luonnoksen luvun 9 mukaan muutettavaksi siten, että omaehtoisen opiskelun tukemista työttömyysetuudella tulisi hakea työ- ja elinkeinotoimiston sijasta maakunnalta. Asiaa ei ole mainittu keskeisissä ehdotuksissa, kenties siksi, että se saattaa päällisin puolin vaikuttaa tekniseltä muutokselta. Asiassa on kuitenkin huomioitava kannustinvaikutukset. Maakunnalle ei aiheudu kustannuksia työnhakijan ohjaamisesta omaehtoiseen opiskeluun, joten sen on helppo suhtautua myönteisesti tällaisiin hakemuksiin, jolloin työttömyysturvalla opiskelu lisääntyisi. Mahdollinen etuusmenojen kasvu kohdistuu valtion ja sosiaaliturvarahastojen menoihin. Tulisi harkita, tukisiko esimerkiksi profilointimallin käyttöön ottaminen tuensaajien määrittelyssä etuuden käytön kasvun rajaamista.

4. Laki kotoutumisen edistämisestä

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi laki kotoutumisen edistämisestä. Lain tarkoituksena olisi edistää kotoutumista ja hyviä väestösuhteita. Esityksessä säädettäisiin kotoutumisen edistämisestä selkeästi ja johdonmukaisesti ottaen huomioon maakunta- ja sosiaali- ja terveydenhuollon sekä aluekehitys- ja kasvupalvelu-uudistusten edellyttämät kotouttamista koskevat muutostarpeet. Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi kotoutumista edistävästä palveluista ja viranomaisten tehtävistä kotoutumisen edistämisessä samoin kuin kotouttamisen yhteensovittamisesta ja seurannasta hallinnon eri tasoilla. Kotoutumisen edistämisen suunnittelu ja kehittäminen yhteen sovitettaisiin maakunnan ja kunnan muun suunnittelun kanssa.

Valtiovarainministeriö pitää tärkeänä, että laki kotoutumisen edistämisestä päivitetään. Maahanmuutto ja maahanmuuttajien onnistunut kotouttaminen ja työllistyminen edistävät kuntien ja maakuntien elinvoimaa.

Maakunta on tulevaisuudessa merkittävä kotoutumista edistävä toimija, kun kotoutumista edistäviä palveluita järjestettäisiin maakunnan järjestämisvastuulla olevina sosiaali- ja terveydenhuollon palveluina, kasvupalveluina ja muina kotoutumista edistävinä palveluina. Myös kunnilla säilyy oleellinen rooli kotoutumisen edistämisessä, sillä kotoutumista edistäviä palveluita järjestettäisiin jatkossakin kunnan vastuulla olevina peruspalveluina ja muina kotoutumista edistävinä palveluina. Maakunta- ja sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksella on merkittäviä vaikutuksia kuntien tehtäviin, mikä heijastuu myös kuntien kotoutumisen edistämiseen liittyviin tehtäviin. Vastuu kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä samoin kuin kotoutumisen edistäminen osana kunnan peruspalveluita ja muina kotoutumista edistävinä palveluina säilyisi kunnilla. Maakuntien vastuulla olisi tukea kuntia tässä työssä. Monissa kunnissa kotoutumisen edistämiseen liittyviä palveluita koordinoidaan sosiaalihuollon hallinnonalalla, jolloin sosiaalihuollon siirtyminen maakun-

nan järjestämisvastuulle edellyttää tältä osin kunnan kotouttamisen roolin uudelleenmäärittelyä ja monissa kunnissa myös toiminnan uudelleen organisoimista. Uudistuksessa kuntien sosiaali- ja terveydenhuollon lähes koko henkilöstö siirtyisi maakuntiin. Kunnat säilyvät paikallisen osallistumisen, demokratian, sivistyksen ja elinvoiman yhteisöinä, jotka hoitavat asukkaiden päättämiä itsehallintotehtäviä (yleinen toimiala) ja laissa säädettyjä paikallisia tehtäviä. Kunnat vastaavat jatkossakin nykyisen lainsäädännön periaatteiden mukaisesti monesta kotoutumisen kannalta merkittävästä toimialasta, kuten työllisyyden hoidosta ja edistämisestä, osaamisen ja sivistyksen sekä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä, liikunta-, kulttuuri- ja muista vapaa-ajan palveluista, nuorisotoimesta, paikallisesta elinkeinopolitiikasta, kaupunkisuunnittelusta ja pääosin asuntopolitiikasta. Valtiovarainministeriö toteaa, että edellä mainituilla muutoksilla on vaikutuksia muun muassa kuntien toimintaan, henkilöstöön sekä tiedonhallintaan ja tietojärjestelmiin. Hallituksen esityksessä ja sen jatkovalmistelussa tulisi arvioida laajemmin ja tarkemmin kunta-vaikutuksia.

Sote- ja maakuntauudistus lisää rajapintoja ja jaettua vastuuta sekä yhteistyövelvoitteita kunnan ja maakunnan välillä kotouttamisen edistämiseksi. Tällaisia tehtäviä ovat esimerkiksi alkukartoitus ja kotouttamissuunnitelma. Valtiovarainministeriö esittää jatkossa pohdittavaksi, onko joltain osin mahdollisuutta tiiviimpään yhteistyöhön.

Kuntaan ohjaamista koskevat pykälät hallituksen esityksessä laiksi kotouttamisen edistämistä

Valtiovarainministeriö pitää kannatettavana, että kuntaan ohjaamisen strategiset tavoitteet ja valtakunnalliset tavoitteet käsitellään osana aluekehittämistä ja että valtioneuvosto voi tarvittaessa tarkistaa tavoitteita esimerkiksi maahanmuuttajatilanteen nopeasti muuttuessa. Lisäksi on tärkeää, että täsmentämistä koskevat ehdotukset valmistellaan yhdessä kuntaan ohjaamisen kannalta keskeisten ministeriöiden ja maakuntien kanssa.

Kuntaan ohjaamisen pykälän 1 momentin perustelujen mukaan oleskeluluvan saaneen turvapaikanhakijan kuntaan ohjaaminen ilman kunnan kanssa tehtyä sopimusta olisi maakunnalle uusi tehtävä, ilmeisesti verrattuna ELY-keskusten aiempiin tehtäviin. Valtiovarainministeriö toteaa, että tällä on myös vaikutusta kuntiin ja huomauttaa, että kuntiin ohjaamisen tulee tapahtua yhteistyössä kunnan kanssa.

Kuntaan ohjaamisen pykälässä vastaanottokeskuksille annettaisiin uusi tehtävä luovuttaa tieto kuntaan siirtymisen kannalta tarpeellisista henkilö- ja muista tiedoista maakunnalle. Sen osalta tulisi selvittää, aiheuttaisiko kesken sopimuskauden sovittava uusi tehtävä lisäkustannuksia vastaanottokeskuksille ja miten ne rahoitettaisiin. Tulisi harkita velvollisuuden käyttöönottoa asteittain uusissa sopimuksissa, joita Maahanmuuttovirasto tekee vastaanottokeskusten kanssa, jos talousarviossa suunnataan valtion rahoitusta ko. tarkoitukseen.

Kaksi kolmasosaa oleskeluluvan saaneesta turvapaikanhakijasta muuttaa kuntaan vastaanottokeskuksen avustamana tai itsenäisesti. Tämä on otettu huomioon lakiehdotuksessa. Pykälän 2 momentissa mahdollistettaisiin henkilön siirtyminen kuntaan myös vastaanottokeskuksen ohjaamana. Jatkotyössä tulisi vielä selvittää, liittyykö kuntaan ohjaamiseen tukien myöntämistä. Ei ole perusteltua, että yksityisiä toimijoita valtuutetaan ilman riittäviä säännöksiä myöntämään valtion varoista esimerkiksi vuokratukia.

Huomioita esityksen taloudellisten vaikutusten arviointiin

Valtiovarainministeriö toteaa, että hallituksen esityksen taloudellisten vaikutusten arvioinnissa tulisi tarkastella myös kuntakohtaisia vaikutuksia, vaikka koko valtakunnan tasolla ei kustannuksissa muutoksia tapahtuisikaan. Maahanmuuton ja kotouttamisen vaikutukset heijastuvat usein yksittäisiin suurimpiin kaupunkeihin.

Pakolaisille ja paluumuuttajille maksettava perustoimeentulotuki ehdotetaan siirrettäväksi Kelalle, josta tämän vuoden alusta alkaen on maksettu myös muu perustoimeentulotuki.

Tällä hetkellä kunnat maksavat puolet perustoimeentulotuesta, mutta pakolaisten ja paluumuuttajien osalta valtio korvaa tuen täysimääräisesti. Jos maakuntauudistuksen jatkovalmistelussa rahoitusosuus jää kunnille, tulee tämä osa perustoimeentulotuesta erottaa muusta perustoimeentulotuesta (s.39, 5. kappale).

Maakuntien yleiskatteellisen momentin suuruus on julkisen talouden suunnitelmassa 18,6 mrd. euroa vuodelle 2019, ei 18,9 mrd. euroa kuten tekstissä nyt lukee (s. 40, 4. kappale).

5. Lopuksi

Koska hallituksen esityksellä on vaikutuksia kuntiin, edellyttää valtiovarainministeriö, että esitys käsitellään kuntatalouden ja -hallinnon neuvottelukunnassa kuntalain 11 § mukaisessa neuvottelumenettelyssä hyvissä ajoin ennen sen antamista eduskunnalle.

Valtiosihteeri kansliapäällikkönä

Martti Hetemäki

Budjettipäällikkö, osastopäällikkö

Hannu Mäkinen

Tiedoksi: KAO

